

Kvalitetniji pristup socijalizaciji mladih

Živimo u vremenu gdje su djeca i mladi u svom rastu i sazrijevanju opterećeni brojnim rizicima, a obitelji i postojeće institucije odgoja i obrazovanja ne uspijevaju kvalitetno odgovoriti na specifične potrebe razvoja djece i mladih. Svjedoci smo sve češćeg neprilagođenog ponašanja u toj populaciji, koje se očituje i kroz konzumiranje legalnih i ilegalnih droga, a posebno prekomjerno konzumiranje alkoholnih pića.

U suradnji s prof. dr. sc. Petrom Bezinovićem iz Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, u 2001. g. i 2003. g. provedeno je istraživanje o konzumiranju sredstava ovisnosti među učenicima svih srednjih škola na području županije. Podaci dobiveni istraživanjem ukazuju na porast konzumiranja žestokih alkoholnih pića u kategoriji redovito (nekoliko puta tjedno do svakodnevno) sa 43,6 posto u 2001. g. na 51,6 posto u 2003. g. Konzumiranje alkohola raste s dobi, tako da u 4. razredu srednje škole redovito konzumira alkohol 63,1 posto djevojaka i 77,1 posto mladića. Zabrinjavajući su podaci koji se odnose na učenike prvih razreda srednjih škola iz kojih se vidi da 21,7 posto djevojaka i 30,7 posto mladića redovito konzumira alkoholna pića, što potvrđuje činjenicu da konzumiranje alkohola počinje prije početka srednje škole, odnosno u višim razredima osnovne škole, a najveća promjena se događa na prijelazu iz osnovne u srednju školu, kad djeca počinju s noćnim izlascima. Konzumiranje alkohola povećava i ostala rizična ponašanja, kao nezaštićene seksualne odnose, promiskuitetna ponašanja, nasilna ponašanja, vožnju pod djelovanjem alkohola te konzumiranje drugih droga.

Alkohol, marihuana i spolni odnosi

I u našem istraživanju potvrđena je općepoznata činjenica da su alkohol i marihuana (kao i druge droge) povezani s češćim i ranijim stupanjem u spolne odnose.

Tako među onima koji su stupili u spolne odnose prije 13 godina nema ni jednog djeteta koje ne pije alkohol, 13-14 godina 80 posto konzumira alkohol, 14-15 godina 85 posto. Među spolno aktivnim adolescentima mlađim od 17 godina 3 i pol puta je više korisnika alkohola nego među spolno neaktivnim adolescentima iste dobi. Slična je situacija i s marihuanom. Među onima koji su stupili u spolni odnos prije 13. godine 95 posto konzumira marihuanu, 13-14 g. 75 posto, 15-16 g. 60 posto i 17-18 g. 65 posto.

Noćni život i konzumiranje sredstava ovisnosti

Sva sredstva ovisnosti značajno češće konzumiraju ona djeca koja žive noćni život, češće izlaze noću i vraćaju se u kasne sate kući. Primjerice, oni koji često izlaze noću, u usporedbi s onima koji rijetko izlaze, pet puta češće piju žestoka alkoholna pića, 12-15 puta češće koriste marihuanu, a ecstasy je praktično isključivo noćna droga.

Noćni život i rani spolni odnosi

Kao rezultat svega navedenog, 3-4 puta češće stupaju u spolne odnose ona djeca koja češće izlaze noću i vraćaju se kući u kasne sate.

U jednom istraživanju provedenom među učenicima završnih razreda osnovne škole i učenika srednje škole, dobili smo podatke prema kojima velik broj roditelja čija djeca izlaze noću do kasnih sati, (iza 23 sata za djecu do 16 godina) ni ne dočekaju djecu budni kada se ovi kasno noću vrate kući.

Dramske tehnike u radu s djecom

Na području grada Dubrovnika i većeg dijela županije, već niz godina održavaju se redovita predavanja roditeljima djece prvih razreda srednjih škola, upoznavajući ih sa pojavnošću konzumiranja sredstava ovisnosti među učenicima, obiteljskim zakonom, ulogi roditelja u sprječavanju ovog problema. Prošle godine odlučili smo unaprijediti ovaj edukativni program za roditelje novim tehnikama (dramskim tehnikama), i ne samo za roditelje nego i za djecu.

Jedan od modela koji pokušava ponuditi kvalitetniji pristup socijalizaciji mladih je model korištenja dramskih tehnika (dramskog odgoja, odgojne drame). U organizaciji Dubrovnika – zdravoga grada održane su tri dvodnevne edukativne radionice za stručne suradnike škola, socijalne radnike i liječnike Zavoda za javno zdravstvo, za rad s ovim tehnikama. Radionice je vodila mr. sci. Ines Škuflić-Horvat iz Dramskog studija Tirena.

Ove tehnike pokazale su se pogodnim medijem za prevladavanje teškoća u socijalizaciji djece i mladeži rizičnog ponašanja. Naime, kroz igru i improvizaciju omogućuje se i potiče sudionike na konstruktivne načine zadovoljavanja svojih potreba, na pozitivno potvrđivanje sebe pred drugima, na samopoznavanje uz jačanje samosvijesti i odgovornosti za druge. Dramskom ekspresijom članovi grupe uče jedni od drugih isprobavajući tako vještine potrebne za snalaženje u sličnim životnim situacijama koje ih očekuju u životu.

Radionicu za roditelje i djecu osmislili su: Ivana Pavić Mikolaučić, Karmen Kmetović,

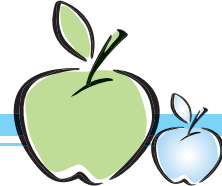
Martina Velašević, Matija Čale Mratović – djelatnici Odjela za ovisnosti i Odjela za školsku medicinu Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije te Hrvojka Laušić, djelatnica Savjetovališta za brak i obitelj.

Radionica za roditelje

Radionica za roditelje namijenjena je roditeljima učenika prvih razreda srednjih škola. Održana je u oko 60 posto prvih razreda svih srednjih škola na području grada Dubrovnika. Do kraja školske godine planira se obuhvatiti i preostale razrede u Dubrovniku te prve razrede srednjih škola na otoku Korčuli.

Cilj je radionice osvijestiti kod roditelja značaj i veličinu problema pijenja alkohola i rizika koji proizlaze iz kasnih noćnih izlaza te ih potaknuti na aktivniju ulogu u stvaranju sigurnijeg okruženja za djecu, uključujući i dogovaranje pravila i kvalitetniju komunikaciju s djecom. Na radionici se raspravlja i o uspješnim i neuspješnim načinima komunikacije s djecom (kako dogovarati i pregovarati).

Radionica započinje igrokazom u kojem sudjeluju učenici starije generacije, npr. učenici drugoga ili trećeg razreda. Tema igrokaza je Poziv na tulum. Petnaestogodišnje učenice prvog razreda srednje škole pozvane su na

tulum kod Marka, najpopularnijeg momka iz škole. Markovi su roditelji na putu i on je sam kod kuće. Ostale uloge su Marija (Mario), Nika (Nikša) i Iva (Ivan). Marija (ili Mario) može ostati vani do kada želi jer njoj (njemu) roditelji to dopuštaju. Nika (ili Nikša) ima jako stroge roditelje koji ne dopuštaju nikakve izlaske, pa jedini način za otići na tulum jest pobjeći iz kuće kada roditelji pođu na spavanje. Iva (ili Ivan) može ostati do 23 sata, jer njeni (njegovi) roditelji poštuju zakon te se s njima oko svega dogovara. Djeca se sreću u školi i slijedi dogovaranje oko odlaska na tulum. Na kraju, Marija (Mario) upornošću nagovori druge dvije prijateljice (prijatelje) da dođu na tulum. Odluka pada: Nika (Nikša) će pobjeći, a Iva (Ivan) će ostati samo do 23 sata.

Nakon odigrane scene susreta i dogovora oko dolaska na tulum, slijedi tehnika tzv. Vrući stolac. Glumci sjedaju na stolice, a roditelji dobiju zadatak postavljati pitanja koja će im pomoći da doznaju što više o tome kako se ponašaju mladi, kako reagiraju njihovi roditelji, sve što su htjeli znati, a nisu se usudili pitati o tulumima, pijenju alkohola itd. Učenici odgovaraju iz svojih uloga.

Dok roditelji postavljaju pitanja, a naši glumci odgovaraju, jedan od voditelja bilježi ključne pojmove na školskoj ploči. Voditelji usmjeravaju razgovor s učenicima imajući na umu dotaknuti se nekih važnih tema, a to su: o tulumima, pijenju, izlascima, pravilima oko izlazaka, o ponašanju roditelja. Roditelji su bili jako zadovoljni ovim novim načinom rada. Aktivno su sudjelovali, postavljajući pitanja, govoreći o svojim iskustvima i uopće raspravljajući o temi. Često su pričali o radionici s drugim roditeljima i nekoliko dana nakon radionice, a mogle su se čuti izjave poput: "Ova radionica mi je otvorila oči, sad mi se sve posložilo". Mnogi su bili iznenađeni onim što su čuli, a bilo je i povratnih informacija od strane djece kao: "Sad nas ne puštaju van".

Radionica s učenicima

Radionicu s učenicima održali smo nakon radionice s roditeljima. Cilj je radionice bio potaknuti osobnu odgovornost djece kroz dogovaranje noćnih izlazaka s roditeljima. Tehnike koje smo primijenili s djecom su Igrokaz, Tunel misli, Vrući stolac, nakon čega slijedi rasprava i pisanje pravila. Igrokaz započinje tako što voditelji radionice glume tinejdžerice koje se zabavljaju u kafiću. Marko, Stijepo i Đivo pozvali su ih da dođu u disko klub Fuego. Martina ne može jer mora biti kod kuće do 23 sata. Ivana i Hrvojka je nagovaraju da ostane. Martina ne zna što odlučiti! Martina moli učenike da joj pomognu u donošenju odluke. Jedan od učenika ulazi u Martininu ulogu. Ostali učenici sudjeluju na način da glume Tunel misli. Poredaju se u dva reda, jedan nasuprot drugoga. Kako "Martina" prolazi kroz tunel, učenici koji čine zidove tunela jedan po

jedan daju savjete što će napraviti. (npr. Idi u Fuego, Možda prohodaš s Markom, Idi kući, dogovorila si se s roditeljima, Idi se zabaviti, baš te briga što će roditelji pošiziti, itd).

Kada "Martina" izađe iz Tunela misli, donosi odluku. Kad kaže odluku, objasni zašto baš ta odluka, što su bili argumenti "za", a što "protiv". Ukoliko nije dovoljan jedan prolaz kroz tunel, može se ponoviti sve dok "Martina" nije sigurna u svoju odluku.

Nakon Tunela misli, voditelj javlja učenicima da naša Martina ipak nije otišla u Fuego nego ravno kući. Martina sjeda na stolicu, tzv. Vrući stolac, i odgovara na pitanja koja postavljaju učenici. Učenike zamolimo da se svi stave u ulogu njenih prijateljica koje je Martina ostavila i pošla kući. Martina objašnjava učenicima zbog čega ona radije poštuje dogovor s roditeljima i koliko joj je važno povjerenje koje ima s njima. Objašnjava koliko joj je teško ne ostati vani, međutim, zna da ima vremena kad će smjeti izlaziti do kasnijih sati.

Radionica s djecom je potvrdila tri odabrana obrasca ponašanja koja su voditelji odabrali u igrokazu; roditelji koji svojoj djeci u potpunosti brane izlaske, roditelji koji ne postavljaju nikakva pravila i roditelji koji postavljaju pravila i dogovaraju se s djecom. Voditelji

su na radionice došli s pretpostavkom da su djeca koja se navečer iskradu iz kuće manjina. Iznenađili su se otkrivši da veći broj djece izlazi na taj način ili varajući roditelje, najčešće pričom da ostaju kod prijateljice. Djeci najviše smeta što se njihovi roditelji međusobno ne mogu dogovoriti oko pravila. Zanimljiv je primjer djevojčice koja noću izlazi tako što se spusti kroz prozor kad roditelji zaspu. Lako se spusti, ali se ne može popeti natrag pa se mama budi u 2-3 sata u noći otvoriti vrata, da tata ne zna.

Djeca su u početku imala otpor prema pravilima jer ih isključivo doživljavaju kao nametnuta. Dosta djece je razočarano jer roditelje samo zanima kakve su im ocjene, a ne kako se osjećaju, tko su im prijatelji, što najviše vole, što žele.

Potaknuti ovim iskustvom rada s djecom i roditeljima, voditelji radionica planiraju napraviti zajedničke radionice s djecom i roditeljima na temu: "Što žele roditelji – što žele djeca".

Matija Čale Mratović Karmen Kmetović

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
matija.cale-mratovic@zzjzdnz.hr

